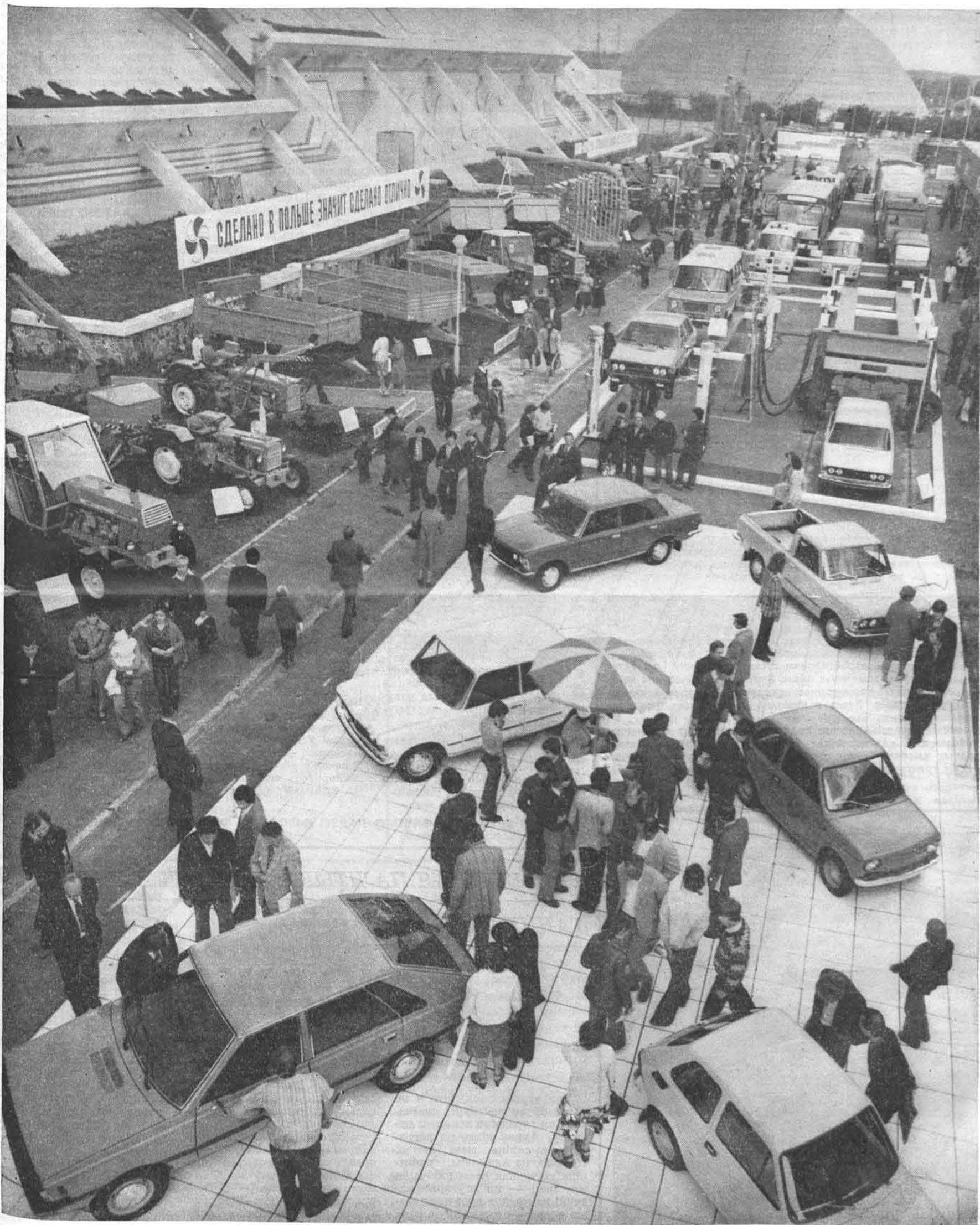

Голас Радзімы

№ 31 (1601)
2 жніўня 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Бела-чырвоная кветачка-лопасць у ліпені запаланіла ўсе рэкламныя шчыты Мінска, запрашаючы на выстаўку «Зроблена ў Польшчы». Наладзіла экспазіцыю ў прасторным памяшканні крытых тэнісных кортаў і на прылягаючых пляцоўках Польская знешнегандлёвая палата. Паказ прамысловых тавараў быў прымеркаваны да 35-годдзя ўтварэння Польскай Народнай Рэспублікі і 30-годдзя Савета Эканамічнай Узаемадапамогі. [Працяг гаворкі пра выстаўку — на 8-й стар.]

Фота С. КРЫЦКАГА.

ТРАВЫ ПАД АХОВАЙ

З чарговай экспедыцыі вярнуліся супрацоўнікі Інстытута эксперыментальнай батанікі імя В. Купрэвіча Акадэміі навук БССР. У паходах па палях, лугах і лясах вучоным спадарожнічала ўдача. У Асіповіцкім раёне выяўлены невядомыя раней месцы, дзе растуць восем крайне рэдкіх раслін. Знойдзены зусім новыя для Беларусі прадстаўнікі флоры: кольнік акруглы, старасцень прыручайны, пазнацвет асенні.

Вось што раскажаў дырэктар інстытута, доктар біялагічных навук В. Парфёнаў:

— Знаходка новага віду раслін для батаніка такая ж важная падзея, як для мастацтвазнаўца — адкрыццё карціны старажытнага мастака. Мы цяпер павінны навукова высветліць, як аказаліся ў Асіповіцкім раёне вельмі рэдкія расліны, частка з якіх характарна толькі для флоры Карпат.

Умяшанне чалавека ў прыродны рэжым, які склаўся вякамі і тысячгагоддзямі, у апошні час узрастае. Шырокім фронтам вядзецца меліярацыя, балоты і нізінныя землі асушаюцца пад палі і плантацыі. Адпрацаваныя пароды ў Салігорску засяляюць глебу, будаўнікі пакідаюць многа кар'ераў... Як усё гэта ўздзейнічае на раслінны свет? На такое пытанне навука павінна даць грунтоўныя адказы.

Нашы назіранні паказалі, што за апошнія дзесяцігоддзі вакол Мінска адбыліся пэўныя змяненні флоры. Асобныя віды дрэў, хмызняку, траў, тыповыя для больш увільготненай глебы, растуць месца раслінам стэпавых і лесастэпавых зон. Тым больш важна выявіць своечасова рэдкія расліны, каб вывучыць іх грунтоўна і не даць знікнуць назаўсёды, захаваць у прыродзе.

У Беларусі зарэгістравана 1500 відаў вышэйшых раслін. Адзінаццаць з іх ужо ўвайшлі ў Чырвоную кнігу СССР. Наш інстытут падрыхтаваў да зацвярджэння Саветам Міністраў рэспублікі Чырвоную кнігу Беларусі. Туды будуць уключаны і тыя восем відаў, якія толькі што выяўлены ў Асіповіцкім раёне.

У плане нашага інстытута ёсць тэма: «Навуковыя асновы рацыянальнага выкарыстання і аховы лекавых раслін». Даследаванні паказалі, што некаторымі лекавымі травамі — святаяннікам, крапівой двудомнай, крываўнікам і іншымі — Беларусь можа здаволіць патрэбнасці ўсёй краіны.

Работнікі нашага інстытута выдалі кнігу аб лекавых травах Беларусі, склалі і перадалі Галоўнаму аптэчнаму ўпраўленню карты распаўсюджвання такіх раслін, у тым ліку малавывучаных, напрыклад, купальніку горнага. Лічылася, што галоўнае месца, дзе гэтая трава расце, — Украіна. Нашы даследаванні паказалі: у Беларусі купальнік развіваецца больш энергічна.

Па нашых рэкамендацыях зацверджана дванаццаць батанічных лекавых заказнікаў у Гомельскай, Брэсцкай і Гродзенскай абласцях. Іх агульная плошча — 250 тысяч гектараў. Цяпер вядзём падрыхтоўку да стварэння такіх зон на астатняй тэрыторыі Беларусі.

І. НОВІКАЎ.

ДЫЯГНАЗ ГІГАНТУ

Ад руднікоў Запалар'я да новабудуляў Сярэдняй Азіі пралеглі маршруты «трэцяга» семестра студэнтаў Магілёўскага машынабудаўнічага інстытута — удзельнікаў незвычайнай даследчай экспедыцыі. Яна праводзіцца кафедрай будаўніцтва дарожных машын па заданню Магілёўскага аўтазавода, які цесна супрацоўнічае з інстытутам.

— У ходзе экспедыцыі, — раскажаў галоўны канструктар прадпрыемства, кандыдат тэхнічных навук Н. Сідараў, — студэнтам трэба будзе вывучыць «паводзіны» машын у розных умовах эксплуатацыі:

ад вечнай мерзлаты да гарачыні пустыні. Мы разлічваем атрымаць дакладны аналіз нават малых дэфектаў нашых машын. Гэта дасць магчымасць зрабіць падземныя аўтапаезды і самаходныя скрэперы з маркай МаАЗ, што карыстаюцца аўтарытэтам у краіне і за рубяжом, яшчэ больш надзейнымі.

Паспяхова здаўшы летнюю сесію, групы студэнтаў разам з выкладчыкамі ўзялі кірунак на Ухту, новабудулі Нечарназем'я і Украіны, на трасу БАМа, у Казахстан і іншыя пункты краіны, дзе працуюць магілёўскія машыны.

прыемстваў і ўстаноў, падначаленых гарадскому Савету, часткова — з агульнадзяржаўных даходаў і падаткаў.)

У 1978 годзе прыбытак прадпрыемстваў і арганізацый, падпарадкаваных гарадскім уладам, перавысіў прыбытак папярэдняга года на 1,8 працэнта. 55,5 працэнта яго застаецца ў распараджэнні саміх прадпрыемстваў — на расшырэнне вытворчасці, утварэнне заахвочвальных фондаў і пакрыццё іншых затрат. Астатняя частка паступае ў гарадскі бюджэт.

— А хто распараджаецца гарадскім «кашалком»? Хто вырашае, на якія патрэбы і ў якім аб'ёме траціць найбольш сродкі?

— Гаспадар тут калектыўны — гарадскі Савет народных дэпутатаў. Справаздачы аб выкананні бюджэту за папярэдні год і накіды на будучы аб'ём кар'юваўца і зацвярджэння яны выбраны насельніцтвам горада і прадстаўляюць яго інтарэсы, маюць права патрабаваць дадатковай, больш падрабязнай інфармацыі, уносіць змяненні. Справаздачы і новы бюджэт публікуюцца ў гарадской газеце.

Вось самы буйны, напрыклад, расходны артыкул у гэтым годзе: больш як палавіна

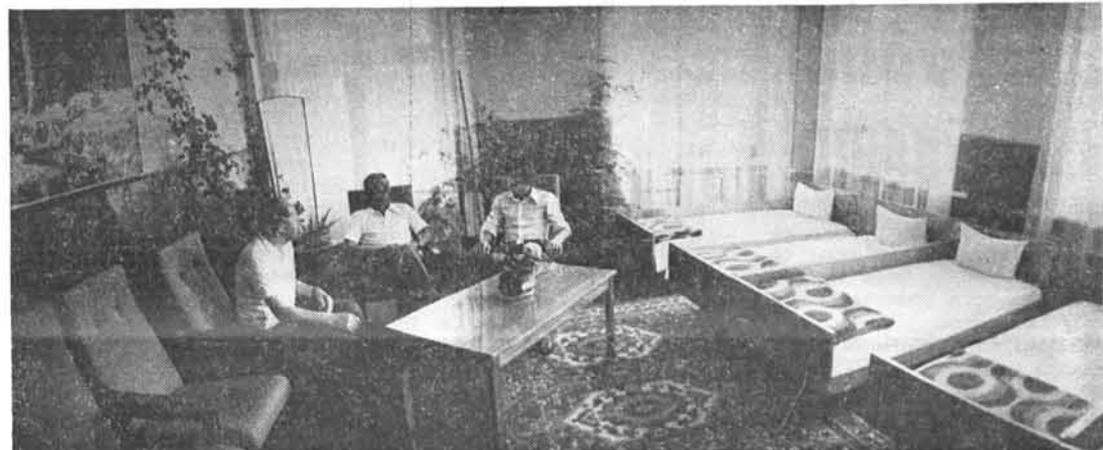
бюджэту (125,3 мільёна рублёў) выдзяляецца на развіццё камунальнай гаспадаркі і будаўніцтва жылля. Жыллёвы фонд горада складае 15,5 мільёна квадратных метраў — у сярэднім па 12,2 квадратнага метра на кожнага мінчаніна. Штогод жыхары атрымліваюць больш як 17 тысяч новых кватэр (пабудаваных не толькі за сродкі горада, але і за ўласныя сродкі прадпрыемстваў). Большасць іх прадастаўляецца бясплатна. Кватэрная плата (якая, дарчы, не павышалася ўжо 50 год) і іншыя камунальныя плацяжы складаюць толькі каля трэці сумы, што траціць горад на ўтрыманне кожнай кватэры...

Прыклад, узяты з уласнай разліковай кніжкі:

Мая сям'я (тры чалавекі) жыве ў трохкамернай кватэры жылой плошчай 40,5 метра (у разліках не ўлічаны кухня, парэдні пакой, туалет, ванная, за якія кватэрная плата не бярацца.) Уласна кватэрная плата складае 5,35 рубля, ацяпленне — 3,54 рубля, вода і каналізацыя — 0,89 рубля, гарачае водазабеспячэнне — 1,8 рубля, газ — 0,48 рубля, тэлефон — 2,5 рубля. Усё разам — 14 рублёў 56 капеек. А ў два разы больш за маю кватэру даплачвае горад.

САНАТОРЫЙ

«НАРАЧ»

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі на Беларусі не было ні аднаго курорта. Цяпер іх шэсць. На паўночным захадзе рэспублікі, на берэзе маляўнічага возера Нарач размясціўся санаторый «Нарач» на 300 месц. Курорт рэспубліканскага значэння. Ён утвораны пяццаць гадоў назад з вёсак Баравыя, Купа, Малая Сырмеж,

Наносы, Садоўшчына, Сцепалява, Урлікі.

Асноўны лекавы фактар санаторыя «Нарач» — мінеральныя крыніцы з хларыдна-сульфатна-натрыевымі водамі і ванны, чыстае ляснае паветра. Санаторый аснашчаны дыягностычнымі і лячэбнымі кабінетамі, ёсць электра- і светалічэнне, інгаляторы, водалячэбніца. Круглы год тут лекаць хво-

рых з парушэннямі кровазвароту і органаў стрававання. Жылыя пакоі, лячэбныя кабінеты, клуб і сталовая размешчаны ў двух прыгожых будынках.

НА ЗДЫМКАХ: агульны выгляд санаторыя «Нарач»; у бібліятэцы; пакой адпачынку ў водалячэбніцы.

Фота С. КРЫЦКАГА.

— Ці не занадта гэта неапісана?

— Я так не лічу. Гэта наша сацыяльная палітыка. Акрамя таго існуюць яшчэ і льготы, якія гарсавет прадастаўляе, напрыклад, некаторым групам пенсіянераў, інвалідам вайны. Яны плацяць за кватэру і камунальныя паслугі палавіну належнай сумы, адзін раз у год атрымліваюць бясплатны білет у любы пункт Савецкага Саюза і назад, купляюць лякарствы на больш нізкіх цэнах або атрымліваюць іх бясплатна.

— Ці ёсць яшчэ даплаты за жыхароў, акрамя графы «жыллёва-камунальныя расходы»?

— Мяркуюць самі. Кожную раніцу 83 тысячы гараджан ва ўзросце ад 1 да 7 год прыходзяць у дзіцячыя сады і яслі, «адпусціўшы» сваіх бацькоў на работу. Некаторыя з іх, калі ў бацькі і маці зменная работа, праводзяць тут круглыя суткі. Месячная плата за знаходжанне дзіцяці ў садзе і яслях складае ад 5 да 12,5 рубля. Гэта не толькі не пакрывае затрат на будаўніцтва дзіцячых дашкольных устаноў, але нават поўнасьцю не пакрывае

расходы на іх утрыманне. З гарадскога бюджэту на кожнае дзіця траціцца за год больш як 300 рублёў у дзіцячым садзе і больш як 400 — у яслях.

Другі прыклад: 170 тысяч дзяцей вучацца ў сярэдніх школах горада. Навучанне для іх бясплатнае, як і ўсюды ў СССР. Але не для горада. На кожнага вучня ў гарадскім бюджэце прадугледжана 159 рублёў у год.

Яшчэ адна важная графа расходаў — ахова здароўя. На яго ў 1978 годзе гарадскі Савет асігнаваў амаль 54 мільёны рублёў — на тры з палавінай мільёны больш, чым у 1977 годзе. У горадзе 21 буйная бальніца, сто паліклінік. На кожныя 10 тысяч жыхароў Мінска даводзіцца 63,4 урача. Гэта намога больш, чым у ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі.

Візіт да ўрача або яго выклік на дом, знаходжанне ў бальніцы, аперацыя пры неабходнасці — усё гэта бясплатна для насельніцтва, гэта значыць аплачана гарадскім бюджэтам.

Стратны ў нас грамадскі транспарт. Добра гэта ці дрэнна? Насельніцтва ён абыходзіцца вельмі танна: трам-

вай у Мінску — 3 капейкі, аўтобус, тралейбус — 4 капейкі (для параўнання: 1 капейка — самая дробная манета, на яе можна купіць карбон запалак, за 2 капейкі — пазваніць з аўтамата). Значыць, для насельніцтва гэта добра. А для гарадскога бюджэту — не вельмі: дадатковыя расходы. Але мы на гэта ідзём свядома, такая наша сацыяльная палітыка. Вось цяпер будзем яшчэ і метро, натуральна, за сродкі дзяржавы. Падкрэсла, што ўсё гэта вядзецца ў планавым парадку.

— Паспрабуем уявіць сабе такую сітуацыю: бюджэт горада ўжо зацверджаны, а жыхары звярнуліся ў Савет з важнай прапановай, якая не церпіць адкладу. Ці не стане ў дзіцячым выпадку план перашкодай для правядзення гібкай сацыяльнай палітыкі?

— На такі выпадак у гарсавета ёсць фонд непрадбачаных расходаў. Напрыклад, у 1978 годзе па прапанове групы дэпутатаў выканком гарадскога Савета, апрача бюджэту, выдзеліў больш як мільён рублёў на набыццё медыцынскага абсталявання для бальніц і паліклінік.

Гутарку вёў Ігар АСІНСКІ.

Гродна. Сквер на вуліцы Горкага.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

У ВЕСЦЫ СНОЎ ДЗЕЦІ СТВАРЫЛІ ШКОЛЬНЫ КРАЯЗНАУЧЫ МУЗЕЙ

НАВОШТА ПАТРЭБНЫ ПАРАЎНАННІ

Позірк чамусьці спыніўся на гэтай старэнькай торбачцы са зрэзнага палатна. Вока выхапіла іменная яе з мноства экспанатаў Сноўскага школьнага музея. Праз яе дзіркі нібы прагледвала не такое ўжо і далёкае мінулае — 1939 год, калі былая Заходняя Беларусь знаходзілася пад уладай буржуазнай Польшчы, калі на гэтай зямлі гаспадарамі былі магнаты і памешчыкі. У іх палацах грэмела музыка, яны мелі мядзведжыя акадэміі, а ў бедных сялянскіх хатах панавалі голад і хваробы. З такімі вось торбачкамі ў сцюжу і непарадзь ад вёскі да вёскі ішлі малалетнія жабракі; летам, паклаўшы кавалак хлеба, яе браў з сабой падпасак, выганяючы на пашу чужы статак; калі вясковому дзіцяці адну-дзве зімы шанцавала хадзіць у школу, у такой торбе ляжалі чытанка ды пацёрты сшытак.

Зрэбная торбачка, вядома, не адзіны экспанат, які расказвае аб мінулым тутэйшых мясцін. Пад шклом, палінялы ад часу, выканаўчы ліст, які сведчыць, што Сноўскі павятовы суд пастанавіў спагнаць з Ігнація Грыцкевіча на карысць Паўла Грыцкевіча 57 рублёў. На стэндах некалькі такіх дакументаў, і ўсе яны расказваюць аб тым, што судовая справа вялася ў асноўным за зямлю і нярэдка паміж блізкімі сваякамі. Ёсць тут макет сялянскай хаты. Цяпер такіх у Снове не знойдзеш. А рабілі ж макет з натуры... У музеі ёсць прасніца, ніты і бёрды, шчотка для часанна льну, гарнец, саламяная сявёнька, лапці і іншыя рэчы, якімі не вельмі даўно карысталіся, а потым як непатрэбныя адправілі на гарышча, у камору або пад павець.

А ўсё пачалося з таго, што выкладчык беларускай мовы Іван Восіпавіч Калоша ўсур'ёз зацікавіўся фальклорам сваёй мясцовасці. Пра настаўніка гавораць, што гэта чалавек, які пшчотнай любоўю любіць свой край, родную мову, дзяцей, і таму выходзіць ў вучня такіх са светлыя, высакародныя пачуцці. Іван Восіпавіч збіраў і

запісаў прыказкі, прымаўкі, песні і казкі, і дзяцей прывучаў.

— Я даваў ім заданне, і яны здавалі мне свае запісы замест дамашніх сачыненняў, — успамінае Іван Восіпавіч. — Я нават і аднакі ім ставіў, каб падахвоціць.

Дзеці сабралі 300 прымавак, каля сотні песень і казак. Запісалі іх потым у агульны сшытак, так што атрымаўся зборнік, які захоўваецца зараз у музеі.

Прыкладна ў той жа час, у старым, дарэвалюцыйным выданні, якое выпадкова трапіла ў рукі, Іван Калоша знайшоў звесткі пра Сноў. Зрабіў сабе паметку, і, мусіць, тады ж узнікла ў настаўніка думка сабраць як мага больш матэрыялу пра вёску, яе гісторыю, пра падзеі, што адбываліся непарадзь ад Снове і ў наваколлі, пра славетных людзей, якія тут жылі і працавалі. Не адзін дзень правёў Іван Восіпавіч у архівах, бібліятэках, перапісваўся з гісторыкамі. Падумаў ён і пра тое, што хутка зусім знікнуць з ужытку прымітыўныя прылады працы, згубяцца, а можа і сатлеюць у куфрах даўнейшыя ўзоры ткацтва, і тады па адных расказах цяжка будзе ўявіць сённяшнім дзецям, як жылі іх продкі. Таму Іван Восіпавіч заходзіў у хаты, прасіў аддаць для музея стаўшы непатрэбнымі ў гаспадарцы прылады, а часам і сам лез на гарышча і вельмі радаваўся, калі дзе-небудзь у куце, пад кучай смецця, знаходзіў будучы экспанат.

— Вы згодны са мной — нішто так не пераконвае, як магчымасць самому параўноўваць? — звяртаецца да мяне Іван Восіпавіч. — Усё, што маюць нашы дзеці, чым валодаюць, здаецца ім часам звычайным, быццам так было заўсёды.

І сапраўды, як уявіць дзіцяці, што зімой і летам не было ў селяніна іншага абутку, акрамя лапцей, калі на паліцах калгаснага ўнівермага стаяць і туфлі, і боты, і сандалі. Як паверыць, што бабуля цэлую зіму прылучыне сляпілася за кроснамі, каб наткаць палатна на кашулю, калі ў тым жа ўнівермагу можна купіць гатовае адзенне і самыя розныя тка-

СССР НЕ ДОБИВАЕТСЯ ВОЕННОГО ПРЕВОСХОДСТВА — НАС УСТРАИВАЕТ ПРИНЦИП РАВЕНСТВА И ОДИНАКОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ОСВ-2 И ПРОБЛЕМА ЯДЕРНЫХ РЫВКОВ

«Чем хуже, тем лучше». Таким, если разобратся, оказывается смысл немалого числа утверждений, прямо связывающих второй договор об ограничении стратегических наступательных вооружений с неизбежными якобы новыми рывками в гонке вооружений. Прежде всего — с рывками в области качественного совершенствования ядерного оружия.

Сами по себе утверждения, правда, различны. Американские «ястребы» предостерегают «стоцентную» вероятность советских рывков, некоторые «голуби» встревожены будущими рывками США, а в Китае заявляют о неизбежности обоюдного роста ядерного потенциала «двух сверхдержав». Так или иначе, подписанный 18 июня в Вене договор подается некоторыми как всего-навсего «косметика» на мрачном челе гонки вооружений.

ЧТО ГОВОРИТ ОПЫТ?

Не будем утверждать, что ОСВ-2 полностью прекратит гонку стратегических вооружений, безусловно, имеющую колоссальную силу инерции. Но уже соглашения ОСВ-1 поставили серьезную преграду количественному наращиванию стратегических средств доставки. Стороны обязались не иметь больше, чем было согласовано, число ракет и подводных лодок стратегического назначения. Разве этим не был дан эффективный стоп-сигнал количественным рывкам? Разве ограничение систем противоракетной обороны США и СССР не предотвратило развертывание тысяч противоракет, которое в свою очередь стимулировало бы создание дополнительных тысяч наступательных ракет для преодоления систем противоракетной обороны? Конечно, эти соглашения не были идеальными: на первом этапе переговоров не удалось согласовать качественные ограничения. И это действительно дало возможность осуществить качественные ядерные рывки. Но по чьей инициативе и под каким предлогом?

ПЕЧАЛЬНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ

Факты говорят: эти инициативы принадлежали Америке. Первая — развертывание ракет с касетными (множественными) боеголовками, обеспечившее удвоение в короткий срок числа американских ракетных боеголовки. 10 000 имеющихся у США сегодня стратегических боеприпасов при наличии всего лишь 220 крупных советских городов заставляют говорить о бессмысленности такого рывка с точки зрения «сверхуничтожения». Не имел он и политического смысла, поскольку рост ядерных потенциалов не только не способен ослабить угрозу войны, но, напротив, усиливает ее, ухудшает международные отношения, осложняет последующие переговоры об ограничении вооружений. СССР вынужден был дать ответ на вызов, принять, исходя из интересов собственной безопасности, ответные меры.

Вторая американская инициатива — создание стратегических крылатых ракет. Формально — это не нарушение ОСВ-1, но фактически это противоречит самому курсу на ограничение вооружений.

Самое последнее — решение американской администрации о развертывании мобильных ракет МХ, могущее вызвать новый раунд в гонке стратегических вооружений. Это решение принято под предлогом повышения неуязвимости американских наземных ракет. Но, во-первых, решение этой проблемы, надо полагать, возможно было попытаться искать на путях согласованного ограничения стратегических вооружений, а не с помощью новых военных программ. Во-вторых, нельзя забывать, что проблема неуязвимости военных ракет является острой и для Советского Союза. Поэтому найти позитивные решения возможно не с помощью гонки вооружений.

Обосновывая собственные ядерные рывки, в США постоянно ссылаются на фантом некой перспективной советской «военной угрозы». Но это всего лишь предлог, изрядно к тому же затасканный. Американские эксперты подсчитали, что из 25 крупных систем оружия, созданных в послевоенное время, 23 сначала были разработаны в США и лишь две — в СССР.

Именно в США — если докапываться до корней проблемы — находится первый источник гонки вооружений и появления реальных угроз. Именно в США мощные политические силы и корыстный бизнес усматривают возможности укрепления безопасности и влияния своей страны только в наращивании военной мощи.

Однако вернемся к ОСВ-2. Можно ли ожидать, что существование нового договора не предотвратит новых качественных рывков в области ядерных вооружений? Ка-

тегорически отрицать этого действительно не возьмется никто, поскольку договор сам по себе не может устранить указанные причины. Но договор в состоянии значительно затруднить действие этих причин как в политическом, так и в техническом плане. Это — главное. Без нового договора гонка вооружений могла бы вестись и, несомненно, велась бы без всяких ограничений.

ОСВ-2: НЕ ИДЕАЛ, НО ВАЖНЫЙ ШАГ НА ЖИЗНЕННО ВАЖНОМ НАПРАВЛЕНИИ

Подписанный в Вене договор впервые обеспечивает снижение «потолков» стратегических наступательных вооружений. Он впервые вводит качественные ограничения — на число боеголовок, которые могут устанавливаться на ракетах, на число крылатых ракет, которые могут нести стратегические бомбардировщики, на число межконтинентальных ракет нового типа, которые могут быть развернуты, и т. д. Разве это стимул к новым раундам гонки вооружений? Конечно, стороны не смогли договориться о перекрытии абсолютно всех каналов этой гонки. Как стратегическая ситуация в мире, так и внутриаполитическая обстановка в США оказались слишком сложны, чтобы можно было добиться этой цели. Договор мог бы быть и лучше, но компромисс есть компромисс.

Если после вступления договора ОСВ-2 в силу и будут новые ядерные рывки, то они были бы следствием неперекрывтых направлений качественной гонки вооружений, а главное — результатом стремления определенных сил США обеспечить не только свое военно-техническое, но и общее стратегическое превосходство, попыткой вырваться из рамок сложившегося стратегического паритета. Такая перспектива, безусловно, чревата опасностью.

ЕСЛИ РУКОВОДСТВОВАТЬСЯ ЛОГИКОЙ

Американских «ястребов» более всего беспокоит, что договор накладывает лимиты на качественную гонку стратегических вооружений. Сенатор Г. Джексон и его единомышленники в конгрессе, ведущие деятельности антисолтвской организации «Комитет по существующей опасности» П. Нитце и Ю. Росту и их сподвижники, некоторые представители академических кругов — все они объединились, пытаются доказать, что теперь США не смогут воспользоваться всеми возможностями своей высокой технологии в наращивании стратегических вооружений. СССР получит, мол, шанс сравняться с США и превзойти их в военной технологии, что будет равносильно завоеванию стратегического превосходства. Многие из противников договора вообще утверждают, что СССР уже догнал и даже перегнал США в технологическом отношении.

Многие ли логики в таких доводах против ОСВ-2? Во-первых, противники договора склонны видеть американские ограничения и не замечать того, что аналогичные ограничения накладываются и на Советский Союз. Это явно односторонний, необъективный подход. Ограничения уменьшают возможность рывков обеих сторон независимо от того, кто конкретно вознамерился бы их совершить. Во-вторых, если допустить, что СССР технологически уже «перегнал» США, то не выведен ли договор Америке больше, чем СССР?

В-третьих, и это главное, Советский Союз вообще не намерен добиваться стратегического превосходства на путях количественной или качественной гонки вооружений. Л. И. Брежнев неоднократно высказывал в период Венских переговоров (июль 1979 г.) очень важное положение: для СССР превосходство излишне, нас вполне устраивает стратегический паритет как база, обеспечивающая принцип равенства и одинаковой безопасности. Советский Союз не намерен использовать ОСВ-2 как отправную базу для инициативных ядерных рывков.

Договор об ограничении стратегических вооружений призван значительно сузить струю гонки вооружений. Но это не должно означать, что, став уже, струя эта автоматически станет сильнее. Советский Союз всегда выступал и выступает за полное прекращение гонки. Действительные намерения противников ОСВ-2 состоят, напротив, в том, чтобы открыть его до отказа. И в этом кроется огромная опасность — не только для процесса ратификации договора в американском сенате, но и для международного мира и безопасности в целом. Ядерные рывки не могут принести с собой долговременное превосходство, они лишь усиливают опасность войны. ОСВ-2 уменьшает их вероятность и возможные масштабы. В этом его неоспоримая ценность.

Лев СЕМЕЙКО.

Major Step Along the Road of Detente

The Senate Foreign Relations Committee has begun hearings on the question of ratification of the new Soviet-American Treaty on the Limitation of Strategic Offensive Arms (SALT-2). The signing of this Treaty can correctly be called one of the most important events in the history of 20th-century diplomacy. This large document, which took the representatives of the two countries nearly seven years to draft, is a truly important contribution to ending the arms race, particularly the race in strategic arms, the most expensive and the most dangerous of all. The struggle leading up to the signing took tremendous efforts to overcome the decades of "cold war" thinking, and this is definitely not an abstract concept. It implies the billion-dollar profits that flow to the "death merchants", the political careers of servants of the military-industrial complex, and the deeply rooted prejudices fanned by a puissant propaganda machine and obsolete political thinking. All this adds to the significance of this victory.

The content of this Treaty, as A. Gromyko, Minister of Foreign Affairs of the USSR, pointed out, is a lot richer than the previous Soviet-American Interim Agreement on Certain Measures with Respect to the Limitation of Strategic Offensive Arms.

If SALT-2 is ratified, it will truly help strengthen universal peace and peaceful coexistence because it puts real obstacles in the way of the insane and costly arms race. Even though the Treaty's limits in-

volve a comparatively narrow part of the arms spectrum and only two countries, this is compensated by the fact that the signatories are the world's two greatest powers, and their agreement is bound to have a favourable effect on the entire globe. SALT-2 also helps strengthen peace in another way, by opening up broad opportunities for general improvements in the climate of relations between the USSR and the USA and easing confrontation, consequently lowering the risk of a military clash between them. Finally, the Treaty helps strengthen peace because it will have an impact on other countries as a restraining force against the arms race, and a major obstacle to those who regard the endless buildup of arms and armed forces as the only direction of contemporary world development.

But no matter how important SALT-2 may be in itself, the significance of the Vienna summit goes beyond it. Equally important, Leonid Brezhnev and Jimmy Carter also discussed other issues pertaining to both bilateral Soviet-American relations and the international situation. Important though it may be, SALT-2 is not an end in itself, but rather a bridgehead captured by the forces of peace and reason from the omnivorous arms race, and this bridgehead should be used for launching a huge new offensive against nuclear insanity, and for an even broader SALT-3. Its general outlines, aimed at creating even more tangible obstacles to the further growth of the arms race, at

helping reverse it and at supplementing political detente with military detente, were set forth in Vienna.

The Vienna talks also contributed to understanding and trust between the two countries, which is so important for the talks on the limitation of arms and armed forces in Central Europe between the countries belonging to the two biggest military groups — NATO and the Warsaw Treaty Organization. Also discussed were basic issues like bans on chemical and radiological weapons, a total nuclear test ban, limitation of the military activities of the great powers in the Indian Ocean area, etc.

As part of carrying out the Vienna accords, the USSR and the USA have just submitted a joint proposal on the banning of radiological weapons to the Disarmament Committee.

As well as signing the Joint Statement of Principles and Basic Guidelines for Subsequent Negotiations on the Limitation of Strategic Arms, the leaders of the two great powers exchanged opinions on the possibility of an international agreement on the non-use of force or threat of force. The point that the USSR and the USA agreed not to aspire for military supremacy was also contained in the Communiqué on the Vienna talks.

Naturally, the Soviet and American viewpoints often differed greatly on the questions discussed, but that would have to be expected, since their social systems and, consequently, their approach to the key international issues are fundamentally different. But what is really important — and therein is the tremendous significance of the Vienna meeting — is that each side listened carefully to the other's position, and discussed it, so the talks helped to bring about understanding on key issues.

The Middle East figured prominently at the Vienna summit. The USSR stuck to its principled position and again pointed

out that it would never support a separate anti-Arab treaty or any mechanism facilitating it. Opinions and assessments were exchanged on the situation in southern Africa, and here again the USSR emphasized its consistent policy that the people which have not as yet received freedom and are still under the colonial and racist yoke have the absolute right to take power into their own hands and independently decide their own future. Equally, the USSR supports the Vietnamese people's heroic struggle for the freedom and independence of their land against attempts at hegemony and expansion.

The Vienna meeting and the accords that came out of it add to the practical worth of the principles of peaceful coexistence and international cooperation approved by 35 countries (the USSR and the USA included) in Helsinki in 1975. They truly help promote detente and affirm the Final Act principles as the general standard of international life. They have demonstrated the great vitality of peaceful coexistence, which is the bedrock of detente. The summit showed that the most important problems can be negotiated and solved, to the mutual benefit of both sides, via reasonable compromises. So even without alluding to the practical results, we can say that the Vienna meeting is a historic one, a major step forward in consolidating the atmosphere of international trust and cooperation.

As people of goodwill around the world strongly believe, the Vienna accords should be implemented in full. All the forces of peace and progress have a difficult job in front of them — to work for the ratification of SALT-2, overcoming the detrimental "cold war" thinking and ensuring that there can be no going back on detente.

By Nikolai LEBEDEV,
Professor

BYELORUSSIAN POETRY

IN JULY THE PEOPLE OF BYELORUSSIA CELEBRATED THE BIRTHDAY OF OUR NATIONAL POET YANKA KUPALA (1882—1942).

Representing herewith some of Yanka Kupala's poems in their translation from Byelorussian into English we feel it essential to take no reputation for granted, but rather with the hope our readers will examine (some of them probably for the first time) the strength and spirit of our literary heritage.

Our readers naturally keep in mind the rare fact that perceptible limits of a certain literary "period" coincide so closely with crucial political events as is the case with what we, poets and literary critics, call the "Renaissance Movement" in our pre-revolutionary poetry. The name is convenient, but it would be misleading to give it any narrow meaning. Almost all the representatives of the Byelorussian "renaissance" in literature were acutely aware of their environment, and their best works came out of their impulse to come to terms with it.

The selection we propose here to our readers' attention has not been designed as an example in the sense that it attempts to provide a coherent and developing account of the tradition of the new Byelorussian literature. It sets out to provide the readers of the "English page" of our newspaper with an account of the social context of the celebrated People's poet of the Byelorussian SSR in two historical periods — before the Revolution and after. With such an aim of our intentions we suppose the readers will find the answers to such questions as "Why did the

literature of those periods deal with this rather than that kind of problems?" "What factors tended to encourage verse rather than novel or play in this period?" and "What was relationship between writer and public?"

The poems published beneath, translated from Byelorussian into English by our Byelorussian poetess Anisiya Prokofieva, are intended for those many of our readers abroad who accept with genuine respect what is widely known as our "literary heritage", but who might none the less hesitate to describe intently the works of the great poet. Moreover, we consider it timely to be done on the approaching eve of 100th birth-anniversary of Yanka Kupala, the first people's poet of the Byelorussian Soviet Socialist Republic.

Joseph SEMEZHON,
poet and translator.

BUT WHO'S TRAMPING THERE?

But who's tramping there, but who's tramping there,
Such a tremendous throng in despair?

— Byelorussians.

But what are they carrying, feet in mud,
In their arms, on their shoulders sweated to blood?

— Their unjust lot.

But whom do they want to show the load
They carry flocking along the road?

— To the wide world.

But who, so daring, mighty and wise,
Made millions of them awake and arise?

— Want and grief.

But what is it now that they wish they could find,
They, for ages oppressed and for centuries blind?

— Their human lot.

1907.

TO A BROTHER IN A FOREIGN LAND

Do you remember, reckless friend,
Where you were born, and where you grew,
Where blizzards sing for weeks on end,
And summers bathe in sparkling dew,

The heaven's sunny vast expanses,
The moon obscure wrapped in haze,
At midnight mermaids' talks and dances,
The songs of birds on fine days?

D'you recollect your native home,
The village scene, its timid look,
The dales, lawns you liked to roam,
The road long that last you took,

The silent fields, the rivers deep,
The flowery meadows all around,
The graves in which your brothers sleep,
Your grandfathers' age-old mound?

D'you recollect your grassy yard,
Your humble hut, the wattle low,
And how your father toiled hard
To build them many years ago,

The old trees along the highway
That winds sloping down here,
The bridge by waters washed away,
The doleful row of birches dear?

D'you recollect at times, brother,
With love and sadness or with joy
The songs and tales of your mother
Who lulled and soothed her little boy,
The sacred tunes of fields and dells
And people's voices here and there,
Their echo ringing in the air,
The drawling chime of the bells?

D'you recollect the harvest-time
And blazing camp-fires at nights,
The flocks of geese, of storks sublime
And cranes ready for long flights,

And dear to your people's hearts
The village, all its tranquil view,
Your native Byelorussian parts
You still remember, don't you?

1910.

THE SONG AND THE TALE

The song and the tale
By friendship bound
Wonders and charms
Scatter around.

Childish dreams
They wake in the morn
Just like the beams
Of the sun at dawn.

The song and the tale
As if they were rays
Illumine for the world
Mysterious ways.

They point the path
To stars and the morrow
And warm the souls
Of those in sorrow.

The song and the tale
Like dreams in a flight
Will show happiness
In images bright.

To fondle the heart
Never they fail;
Hear, O heart,
The song and the tale.
1921.

TO THE SUN

O my sun desired,
For you I waited long,
Where were you earlier
When I suffered wrong,

When my boyhood joyless
Passed in need and sorrow,
When I met in worries
Every sombre morrow,

When my poor father
In death his comfort found,
When the spring high water
Washed away his mound,

When I walked and stumbled
On the darksome road,
When the haughty landlords
To me no mercy showed,

When forlorn and driven
I spent in grief my time,
When my youth disabled
Thus withered in its prime?

O my sun desired,
For you I waited long
Where were you earlier
When I suffered wrong?

1935.

БЕЛАРУСЬ У ЮНЕСКА

Сёлета споўнілася 25 гадоў з таго часу, як Беларуская ССР уступіла ў ЮНЕСКА. Аб выніках 25-гадовага ўдзелу БССР у гэтай арганізацыі, аб асноўных ініцыятывах ЮНЕСКА і перспектывах развіцця супрацоўніцтва паміж Беларуссю і ЮНЕСКА расказвае ў інтэрв'ю «Новостям ЮНЕСКА» аднаго з сакратараў Камісіі Беларускай ССР па справах ЮНЕСКА Віктар КАЛБАСІН.

— Якая ваша ацэнка 25 гадоў удзелу Беларускай ССР у рабоце ЮНЕСКА?

— Вясна 1954 года азнаменавалася такой міжнароднай падзеяй, як уступленне Савецкага Саюза, Беларускай ССР і Украінскай ССР у члены ЮНЕСКА. Вопыт прайшоўшых гадоў сведчыць, што ўваход у ЮНЕСКА СССР, УССР і БССР, іншых сацыялістычных краін, а затым маладых дзяржаў Афрыкі і Азіі, якія дабіліся незалежнасці, надало ЮНЕСКА больш прадстаўнічы характар і адкрыла перад ёй новыя магчымасці ажыццяўлення асноўных сваіх статутных задач.

Аглядаючы пройдзены шлях, бачыш, што СССР, УССР і БССР як члены ЮНЕСКА ўнеслі канструктыўны ўклад у развіццё плённага міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне адукацыі, навукі і культуры, інфармацыі, садзейнічалі росту аўтарытэту і ролі ЮНЕСКА ў сучасным свеце.

На XX сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА дэлегацыя Беларускай ССР была сярод тых, хто дабіваўся прыняцця важнейшых рашэнняў, накіраваных на далейшую актывізацыю дзейнасці ЮНЕСКА ва ўмацаванні міру, на спыненне гонкі ўзбраенняў, барацьбу супраць расізму і апартэіду, на развіццё прыцягваюць выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі ў дасягненні гэтых мэт. Сённяшнія міжнародныя падзеі пацвярджаюць надзвычайную актуальнасць і важнасць прынятых рашэнняў.

З першых дзён свайго ўдзелу ў ЮНЕСКА Беларускай ССР актыўна выступіла ў падтрымку таго, каб уся практычная дзейнасць ЮНЕСКА садзейнічала вырашэнню жыццёва важных праблем, што адпавядаюць інтарэсам усіх народаў, якімі з'яўляюцца пытанні забеспячэння міру і бяспекі народаў, уздыму іх дабрабыту, развіцця адукацыі, навукі і культуры. «Гэтая мэта можа больш паспяхова ажыццяўляцца, калі асноўныя матэрыяльныя рэсурсы ўсіх дзяржаў будуць звернуты не на вытворчасць узбраенняў і стварэнне ваенных блокаў, а на справу адукацыі, навукі і культуры». «Гэтая мэта можа больш паспяхова ажыццяўляцца, калі асноўныя матэрыяльныя рэсурсы ўсіх дзяржаў будуць звернуты не на вытворчасць узбраенняў і стварэнне ваенных блокаў, а на справу адукацыі, навукі і культуры», — гаварыў прадстаўнік Беларусі, выступаючы ўпершыню на VIII сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА, якая адбылася ў 1954 годзе ў Мантэвідэо. Ужо тады дэлегацыя СССР, Украінскай ССР і нашай рэспублікі сумесна з іншымі міралюбівымі дзяржавамі энергічна выступілі за павышэнне ролі ЮНЕСКА ў барацьбе за мір і ў вырашэнні міжнародных праблем, якія хвалююць усё чалавецтва.

За мінулыя гады дэлегацыі, спецыялісты і эксперты, вучоныя Беларускай ССР прымалі ўдзел у рабоце больш як 200 канферэнцый, нарад экспертаў і навуковых сімпозіумаў ЮНЕСКА, на якіх яны, працуючы ў цесным брацкім адзінстве з дэлегацыямі СССР, Украінскай ССР, іншых сацыялістычных краін, унеслі свой уклад у выпрацоўку рэзалюцый, буйнейшых навуковых праграм, рэкамендацый і іншых рашэнняў, накіраваных на дасягненне мэт Статута ЮНЕСКА, што адпавядаюць інтарэсам міру і прагрэсу.

Шэраг мерапрыемстваў ЮНЕСКА быў пра-

ведзен у Беларусі. Наша камісія па справах ЮНЕСКА накіравала ў Сакратарыят ЮНЕСКА вялікую колькасць інфармацый, адказаў на апытальнікі, статыстычных даных і асобных артыкулы.

Шэраг беларускіх спецыялістаў працавалі ў якасці экспертаў і кансультантаў ЮНЕСКА ў афрыканскіх і азіяцкіх краінах.

— Што з'яўляецца, на вашу думку, найбольш важным у сённяшняй дзейнасці ЮНЕСКА?

— Найбольш важным у яе дзейнасці з'яўляецца, безумоўна, ажыццяўленне тых асноўных рашэнняў і рэзалюцый, якія былі прыняты на XX сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА. Сярод гэтых рашэнняў хацелася б напаміць такія: «Роля ЮНЕСКА ў стварэнні спрыяльнай грамадскай думкі для спынення гонкі ўзбраенняў, для пераходу да раззбраення», «Уклад ЮНЕСКА ў справу міру і яе задачы па садзейнічанню ажыццяўлення правоў чалавека і ліквідацыі каланіялізму і расізму», «Раўнапраўе і ўзаемавыгаднае культурнае і навуковае супрацоўніцтва — важны фактар умацавання міру, дружбы і ўзаемаарумення паміж народамі» і іншыя. Акрамя таго, ЮНЕСКА заклікана ўсяляк садзейнічаць у сферы сваёй кампетэнцыі ажыццяўленню Заключнага акта Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.

Хацеў бы звярнуць увагу на думку, якую выказвае цяпер большасць перадавых вучоных аб тым, што маштабы і характар глабальных праблем сёння такія, што чалавецтва, калі яно хоча пазбегнуць сур'ёзных цяжкасцей у будучым, ужо сёння павінна задумацца над іх вырашэннем. Яно не можа дазволіць сабе растрачваць вялізную частку эканамічнага і навукова-тэхнічнага патэнцыялу на гонку ўзбраенняў. Абавязка ЮНЕСКА — усямерна садзейнічаць яе спыненню, паколькі працяг і ўмацаванне гонкі ўзбраенняў, нарошчванне яе тэмпаў і маштабаў з'яўляецца сёння галоўнай небяспекай для міру і міжнароднай бяспекі, для разрадкі міжнароднай напружанасці, для незалежнасці народаў, іх эканамічнага і сацыяльнага развіцця.

Можна сказаць, што працяг гонкі ўзбраенняў ставіць пад пагрозу ажыццяўленне асноўных доўгатэрміновых праграм ЮНЕСКА ў галіне адукацыі, навукі і культуры.

— Як, на вашу думку, будзе развіцца ў далейшым супрацоўніцтва паміж Беларускай ССР і ЮНЕСКА?

— Як вядома, савецкія людзі заўсёды з аптымізмам глядзяць у будучае, і для гэтага ёсць сур'ёзныя падставы. Гэты год для БССР з'яўляецца юбілейным — 1-га студзеня 1979 года споўнілася 60 гадоў з дня ўтварэння Беларускай ССР і Камуністычнай партыі Беларусі. Наша рэспубліка дабілася вялікіх поспехаў у развіцці эканомікі і культуры.

Дастаткова сказаць, што цяпер прамысловасць Беларусі выпускае прадукцыі ў 25 разоў больш, чым у 1940 годзе. Найглыбейшыя пераўтварэнні ажыццёўлены ў вёсцы. Валавая вытворчасць прадукцыі земляробства і жывёлагадоўлі ўзраста ў рэспубліцы ў 3,5 раза ў параўнанні з дарэвалюцыйным узроўнем. Ажыццёўлены пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі моладзі. Вялікае развіццё атрымалі навука, вышэйшая і сярэдняя спецыяльная і прафесійна-тэхнічная адукацыя. Усё гэта з'яўляецца трывалай асновай для добрых перспектываў ва ўсіх галінах, уключаючы наш удзел у дзейнасці ЮНЕСКА.

НОВЫЯ ПЛАСЦІНКІ

Усеаюзная фірма грампластынак «Мелодыя» выпусіла новыя дыскі вядомых беларускіх эстрадных калектываў.

Праграма вакальна-інструментальнага ансамбля «Песняры» складзена з палюбімых многім песень савецкіх кампазітараў — Ю. Семянкі, І. Лучанка, А. Пахмутавай, Б. Макараўска, а таксама ўпершыню запісаных на грампластынку музычных калектываў мастацкага кіраўніка ансамбля У. Мулявіна.

Вакальна-інструментальны ансамбль «Чараўніцы» запісаў свой першы стэрэафонічны дыск.

НА БАМЕ ФЕСТИВАЛЬ...

Больш за тысячы выканаўцаў з Расійскай Федэрацыі і іншых рэспублік прымуць удзел у канцэртах фестывалю мастацтваў «Агні магістралі-79», прысвечанага будаўнікам БАМа. Свята будзе праходзіць у гарадах Сібіры і Далёкага Усходу — Братску, Улан-Удэ, Нерунгры, Чыце, Тынды, у рабочых пасёлках, на будаўнічых пляцоўках.

Ад нашай рэспублікі ў фестывалі прымуць удзел народны ансамбль «Харошкі» і народны артыст Беларускай ССР Віктар Вулячын.

ГАСТРОЛІ АРТЫСТАЎ-АМАТАРАЎ

З вялікай канцэртнай праграмай адправіўся ў паездку па краіне народны драматычны тэатр Мінскага аўтазавода.

Самадзейныя артысты сустрэнуцца з рабочымі калектывамі ўсеаюзных ударных камсамольскіх будоўляў у Пскоўскай вобласці і пакажуць урывак са спектакля Б. Лаўранёва «Сорак першых», спектаклі на п'есах Я. Купалы «Прымакі» і А. Вампілава «Дваццаць мінут анёлам», паэтычную літаратурную кампазіцыю на вершы беларускіх аўтараў «Лісток Беларусі».

У залах Саюза мастакоў БССР разгорнута экспазіцыя работ Леаніда Дубара. Ён створана няшмат, бо свой асноўны час Леанід Паўлавіч аддаваў выхаванню юнай змены ў Мінскім мастацкім вучылішчы імя А. Глебава. Але ўагу наведвальнікаў прыцягваюць нават незакончаныя работы — жывапісныя, графічныя. НА ЗДЫМКУ: ілюстрацыя да кнігі Мікалая Аляксеева «Па закліку сэрца».

МУЗЕЙ ПАЧЫНАЎСА СА СТЭНДА

Музей польскага кампазітара Станіслава Манюшкі ў Азярноўскай васьмігадовай школе Чэрвеньскага раёна пачынаўся з невялікага стэнда ў 1966 годзе. Затым завязалася перапіска з работнікамі архіваў, мастацтвазнаўцамі. А калі надыйшла пара аформіць музей, на дапамогу прыйшлі мастакі з Мінска.

Вялікі ўклад у стварэнне музея ўнеслі польскія сябры, у тым ліку доктар філалагічных навук Марыян Фукс, аўтар работ «Манюшка ў Беларусі».

З поспехам праходзяць у Мінску гастролі Рыжскага тэатра рускай драмы. НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Гняздо глушца». Твор закранае маральныя праблемы сучаснасці.

НОВОШТА ПАТРЭБНЫ ПАРАЎНАННІ

[Заканчэнне.

Пачатак на 4-й стар.]

ніны. Хіба магчыма, што ў сялянскай хаце не знайсці было скарынкі хлеба, калі і ў сталавай, і ў магазінах прадаецца цяпер не толькі жытні хлеб, але і булкі, і пірагі, і самыя розныя кандытарскія вырабы.

Спачатку пад музей у школе адвалі адзін невялікі пакойчык. Матэрыялаў было яшчэ нямнога. Але хутка ў Івана Восіпавіча з'явіліся памочнікі — дзеці, якіх захапіў азарт пошуку. Усё новымі дакументамі папаянаўся раздзел, які расказвае аб рэвалюцыйных падзеях 1917 года на Нясвіжчыне і аб тых, хто ўстанавіў тут Савецкую ўладу.

Раз'езд Хаваёва ўсяго ў некалькіх кіламетрах ад Снова. Тут у кастрычніку 1917 года стаяў браняпоезд, які па рашэнню Нясвіжскага ваенна-рэвалюцыйнага камітэта быў пасланы ў Мінск на дапамогу рэвалюцыйным сілам. Браняпоезд пераадолеў усе перашкоды, пазбегнуў крушэння і, прыбыв-

шы да месца прызначэння, дапамог Мінскаму Савету ў барацьбе з контррэвалюцыяй. Жыхары Снова ганарачка сваім баявым мінулым і абавязкова нагадаюць новаму чалавеку, што раз'езд Хаваёва — гэта тут, побач. У першыя гады, калі музей толькі ствараўся, яшчэ многа было сведкаў і ўдзельнікаў рэвалюцыі, грамадзянскай вайны. Іх расказы дзеці ўважліва слухалі і запісалі, прасілі падарыць фатаграфіі, якія сёння можна ўбачыць на стэндах.

Разам са сваімі выхаванцамі Іван Калоша многа дзён правёў у паходах і падарожжах. Каб любіць і шанаваць свой край, трэба добра ведаць яго, адчуць яго неабсяжны прастор, захапляцца веліччу яго шырокіх рэк і чыстых азёр, прайсці з рукзаком па загадкавых лясных сцежках, удыхнуць гаркаваты дымок начнога кастра. На такіх маршрутах падарожнікаў абавязкова чакаюць сустрэчы з новымі людзьмі, якія часта аказваюцца землякамі або добра ведаюць тваю

вёску, таму што абаранялі яе ад белых у грамадзянскую вайну ці партызанілі пablізу ў гады Вялікай Айчыннай. Дакументы, фатаграфіі, новыя звесткі аб героях дзеці нясуць у свой музей, які даўно размяшчаецца ў некалькіх прасторных светлых класах. Ён стаў любімым для школьнікаў. Яны тут гаспадары і экскурсаводы.

Асабліва звонка, быццам на ўзлёце, гучыць заўсёды голас апошняга юнага экскурсавода, які расказвае аб сённяшнім дні вёскі.

У 1977 годзе ў Снове пабывалі дзеці з Канады і Бельгіі, якія адпачывалі ў тое лета ў піянерскім лагеры Зялёны Бор. Пасля гутаркі ў праўленні калгаса, выйшаўшы на вуліцу і аглядаючыся па баках, нехта з дзяцей сказаў: «Якая прыгожая вёска!»

Цэнтральная частка Снова забудавана прыгожымі катэджамі і шматкватэрнымі дамамі. Кожны можа выбраць сабе жыллё па густу. У шматкватэрных селіцца звычайна моладзь. У

дамах ёсць газ, водаправод, электрычнасць. На плошчы ўзвышаецца Палац культуры. Ёсць у Снове яслі і дзіцячы сад, бальніца і аптэка, кафэ і магазіны, комплекс спартыўных збудаванняў з крытым басейнам і, вядома, адзін з прыгажэйшых будынкаў вёскі — чатырохпавярховая школа. Тут кабінетная сістэма навучання, як ужо ў большасці школ краіны і рэспублікі. І абсталяваныя кабінеты з улікам сучасных патрабаванняў. Кругагляд і веды вучня сельскай школы такія ж высокія сёння, як і інтэлектуальны ўзровень гарадскога дзіцяці. Фатаграфіі найбольш вядомых выхаванцаў школы — на стэндзе музея. Яўген Ждан працуе мастаком-афарміцелем у тэатры оперы і балета ў Мінску, Алег Трафімчук — галоўны архітэктар Мінскай вобласці, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, а імя алімпійскага чэмпіёна Рамуальда Кліма прагучала на ўвесь свет. Ёсць на стэндзе фатаграфія Аляксея Галушкі, вучонага, кандыдата сельскагаспадарчых навук, сына былога старшыні калгаса «17 верасня» Уладзіміра Галушкі. Калісьці Уладзімір Аляксеевіч разам з сябрам Антонам Мікшам збіраўся пакінуць Бацькаўшчыну

і шукаць лепшай долі ў Аргенціне. Але ў Мікшы грошай на білет хапіла, а ў Галушкі — не. Так і гараваў ён з сям'ёй, пакуль не прыйшла Савецкая ўлада, пры якой адчуў сябе гаспадаром на зямлі, змог вывучыць і вывесці ў людзі сына. Штогод прыкладна палавіна выпускнікоў Сноўскай сярэдняй школы працягвае вучобу, астаннія, набыўшы спецыяльнасць і атрымаўшы разам з атэстатам сталасці кваліфікацыйны разрад, ідзе працаваць.

А ў залах музея амаль штодзень гучыць прывітанне юных экскурсаводаў: «Добры дзень, сябры! Добры дзень, нашы жанданьня гасці! Мы рады ўсім, хто прыходзіць да нас са шчырай зацікаўленасцю, каб адчуць подых далёкай мінуўшчыны, разам з намі нібы зноў перажыць ваенныя наваліныныя гады».

«Мой родны кут, як ты мне мілы», — уплятаюць дзеці ў разказ вершы Коласа. Мілы за тое, што ён надзвычай малючы і прыгожы, мілы таму, што багаты слаўнымі падзеямі, мілы тым, што тут жывуць сумленныя працавітыя людзі, якія сваімі справамі праславілі гэты кут Бацькаўшчыны.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

ІСЦІНА ПАЗНАЕЦА Ў ПРАЦЫ

Больш, чым дзіцячыя забавы, любіў Васіль гутаркі з дарослымі. Збіраліся мужыкі разумныя і гаспадарлівыя, майстры сваёй справы, якімі славілася вёска Качаны на Мядзельшчыне. Хлопчыку падабаліся інтанацыі іх доўгіх, грунтоўных размоў, запаміналіся характэрныя твары, звычкі. І адчувалася нейкая прастая і спакойная мудрасць у абмеркаванні імі складаных жыццёвых праблем пасляваеннага часу. Гэта былі вечары, праведзеныя з героямі будучых твораў.

— З імі разам хлеб еў... — цяпер скажа мастак, калі спытаць, адкуль у яго работах такі яркі народны тыпаж. І ўспомніць: калі ілюстравалі пазэму Маякоўскага «У. І. Ленін», доўга працаваў над тым, каб персанажы — рабочыя, салдаты, сяляне былі не такімі ўжо характэрнымі беларусамі. Не атрымалася! Дарчы, супраць гістарычнай праўды тут няма пагрэзнасці — усе рабілі рэвалюцыю. А вось інтэрпрэтацыя пазэмы атрымалася адной з лепшых у савецкай графіцы.

Васіль Пятровіч нарадзіўся ў 1939 годзе ў мнагадзетнай сялянскай сям'і. Дзіцячымі вачыма бачыў ён тады вайну ў чорна-чырвоным каларыце пажарышчаў і зарыва блізкіх бабёў. А праз чатыры дзесяцігоддзі гэты каларыт узнік у нястрымна трагедычным напружанні аркушаў «Памяці спаленых вёсак». Аркушы насычаны мноствам адлюстраванняў старых, жанчын, дзяцей. Здаецца, чутны іх гучныя галасы, крыкі, выццё ўзяцеўшага чырвонымі крыламі палымя, быццам набат гудзе на ўвесь свет хатынскі зван. І ў гэтым «агучаным» вобразным строі — нібы паўзы маўклівага роздуму аб лёсах людскіх: партрэты Камінскага з «вогненнай вёскі» і бацькі мастака, які быў партызанскім кавалём. У серыі жывая памяць аб мінулым моцна звязана з праблемамі сённяшнімі, з антыва-

енным пафасам сучаснага мастацтва Беларусі і з думкай аб будучым. Таму самай безбароннай ахвярай, «мішэнню» вайны паказаны дзеці з іх недаўменнем у вачах. Гэта алегорыя пратэсту. І гэта аўтабіяграфія мастака.

Юнаку некалі прадказвалі матэматычнае будучае. Але цяга да мастацтва перамагла. Ён паступіў у Мінскае мастацкае вучылішча.

У студэнцкія гады Шаранговіч шмат чытаў, часцей за ўсё начамі. Захапляўся творчасцю Льва Талстога, Дастаеўскага, Кузьмы Чорнага, Якуба Коласа і асабліва — паззіяй Янкі Купалы. Прыцягвала ўзвышаная фальклорнасць яго вобразаў, чысціня і лірычнасць. Мастак пастаянна пачаў звяртацца ў сваёй творчасці да твораў Купалы. Першы раз — у дыпломнай рабоце.

Для кніжнай графікі Шаранговіча не ўласціва падрабязнае, ілюстрацыйнае бытапісанне. Ён не захапляецца партрэтнай індывідуалізацыяй персанажаў. Героі яго твораў вылеплены часцей за ўсё сродкамі інтэнсіўнай светлаценевай графікі, аб'ёмна і выразна, абагульнена, таму што кожны з іх успрымаецца мастаком як увасабленне істотных рысаў, характэрных для народа ў цэлым. І таму графіка Шаранговіча, вызначаючыся вялікім пачуццём пластыкі, аб'ёмнай буйной формы, мае рысы, якія родзяць яе з манументальным мастацтвам.

Яго творчы почырк прыкметна вызначыўся ў першай кнізе, аформленай пасля заканчэння інстытута. Гэта была «Зямля» К. Чорнага. Задума пісьменніка надзвычай імпанавала мастаку. Яна дазваляла пазбягаць «бытавізмаў» і пярэбавала адлюстравання галоўнай тэмы — зямлі як асновы народнага працоўнага жыцця і фарміравання ў працы духоўных якасцей людзей.

У Беларусі кніжная і станковая графіка развіваюцца злітна, нястомна ўзбагачаючы ад-

на адну. У той і другой галіне працуюць адны і тыя ж мастакі. Ілюстрацыі часта выглядаюць як самастойныя творы, а станковыя аркушы выконваюцца па матывах літаратурных сюжэтаў. У творчасць Васіля Шаранговіча арганічна ўпісваюцца і музычна тонкае, лірычнае афармленне санетаў А. Міцкевіча, і мужныя ў сваёй строгай пластыцы аркушы цыкла «Народныя майстры», і літаграфія «А хто там ідзе?», якая найбольш поўна выказвае рэвалюцыйны дух народа.

Магчыма, творчы і чалавечы характар Васіля Пятровіча ў многім вызначае яго самакрытычнасць. Часам — жорстка і бязлітасная.

— Калі пачынаю работу, — дзеліцца ён, — ёсць упэўненасць, што даб'юся жаданага. Калі заканчваю — няма стану больш цяжкага... Тады разумю, што не сказаў нешта важнае. Але заўсёды спадзя-

юся, што яшчэ змагу, яшчэ зраблю ў будучым самае вялікае, значнае.

Не адракаючыся ад дыпломнай работы, але спадзеючыся глыбей пранікнуць у жывую тканіну любімай паззіі, мастак вяртаецца ў 1977 годзе да пазэм Купалы. На гэты раз ён больш пільна ўнікае ў сюжэтна-эмацыянальную канву кожнай з іх, імкнецца перадаць іх агульную фальклорную велічнасць. Ён аднаўляе вечны вобраз песняра праўды ў героі пазэмы «Курган». Выкананы ў літаграфіі аб'ёмна, як скульптура, ён нагадвае легендарнага прарока. Больш песенныя і гарманічныя аркушы да пазэмы «Яна і я». Адчувальныя трагедычныя інтанацыі ў інтэрпрэтацыі «Магілы льва». Як драму народнага жыцця перажыў мастак пазычнае сказанне «Зімою».

Заслужаны дзеяч мастацтваў рэспублікі Васіль Шаранговіч, здаецца, яшчэ нядаўна значыўся ў спісах маладых мастакоў. Але мінула вось ужо 12 гадоў, як ён выкладае ў Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце.

Цяпер — кіраўнік кафедры графікі. Як ва ўсякага вопытнага педагога, у яго свой падыход да выхавання моладзі. І першае яго патрабаванне — рабочая дысцыпліна. «Ніхто ніякіх ісцін не адкрые, — гаворыць Васіль Пятровіч, — толькі ў працы яны пазнаюцца. Праз працу пазнаюцца асновы сваёй справы».

Многія вучні Шаранговіча — У. Савіч, М. Селяшчук, В. Славак, В. Вальнец, Я. Зельская — паспяхова працуюць у мастацтве. Ён мог бы імі ганарыцца. І ганарыцца, напэўна. Але ўслых толькі заўважае: «Калі наступнае пакаленне не будзе лепшым за нас — значыць мы самі нічога не вартыя...» І ён настойліва фарміруе ў моладзі імкненне да даасканаласці, якое прымушае працаваць заўтра лепш, чым сёння. Адданы ўсёй сваёй істотай роднай зямлі, ён выходзіць у маладых мастаках гордае пачуццё Радзімы.

Э. ПУГАЧОВА.

НА ЗДЫМКАХ: ілюстрацыі Васіля ШАРАНГОВІЧА да пазэм Янкі Купалы «Яна і я» і «Безназоўнае».

НА ВАЙНЕ

ЯК НА ВАЙНЕ

Кастрамскі крытык Ігар Дзядкоў, які ў апошнія гады часта выступае ў цэнтральных газетах і часопісах з артыкуламі аб развіцці савецкай шматнацыянальнай літаратуры, з рэцэнзіямі на новыя кнігі, у выдавецтве «Современник» выпусціў свой першы літаратурна-крытычны зборнік. «Вяртанне да сябе» — гэта спроба пагаварыць пра некаторыя творы, якія сёння маюць у краіне шырокую чытальніцкую аўдыторыю.

«Вышэй лёсу» — так называў І. Дзядкоў штырхі да творчага партрэта лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава. Даючы высокую ацэнку творчасці аднаго з прызнаных майстроў ваеннай прозы, ён, у прыватнасці, зазначае: «Подзвіг у аповесцях В. Быкава больш паўсядзённы, індывідуальны, непрыкметны, быццам «меншы», «цішэйшы», чым яго эталонны прыклад, але менавіта праз такі подзвіг пісьменнік паказвае будзённыя гераічныя намаганні народа, найвышэйшую маральнасць яго існавання ў трагічных абставінах канкрэтнага часу і канкрэтнай малой прасторы».

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА, АДРАСАВАНАЯ ДЗЕЦЯМ

Савецкае выдавецтва «Педагогика» завяршыла трэцяе выданне 12-томнай «Дзіцячай энцыклапедыі» (тыраж кожнага тома — 520 тысяч экзemplяраў).

Вось што расказаў карэспандэнт Агенцтва друку Навіны дырэктар «Педагогика» Віктар ХЕЛЯМЕНДЗІК:

— Здавалася б, паняцці «энцыклапедычная літаратура» і «дзеці» цяжка сумяшчальныя. Але гэта толькі на першы погляд. Апытанне савецкіх школьнікаў паказала, што такая літаратура вельмі іх цікавіць. Акрамя таго, яна вялікі памочнік і для педагогаў і для бацькоў у іх зносінах з дзецьмі. Ужо сам факт, што за 20 гадоў «Дзіцячая энцыклапедыя» вытрымала тры выданні, сведчыць аб многім.

У 12 тамах «Дзіцячай энцыклапедыі» ў даступнай школьніку форме даюцца неабходныя яму веды аб наваколным свеце. Аб гэтым гавораць і назвы тамоў: «Зямля», «Свет нябесных целаў. Лічбы і фігуры», «Рэчыва і энергія», «Расліны і жывёлы», «Тэхніка», «Сельская гаспадарка», «Чалавек», «3 гісторыі чалавечага грамадства», «Наша Савецкая Радзіма», «Замежныя краіны», «Літаратура», «Мастацтва».

Змест кожнай кнігі будзеца па тэматычнаму прынцыпу. Такім чынам школьнік атрымлівае цэласнае ўяўленне аб сучасным становішчы той або іншай галіны навукі, эканомікі, мастацтва.

— Наколькі змянілася трэцяе выданне ў параўнанні з папярэднім?

— Значна абнавіўся змест усіх тамоў, а некаторыя з іх, напрыклад «Зямля», «Рэчыва і энергія», былі цалкам створаны нанова. У рабоце ўдзельнічаў вялікі і высокакваліфікаваны аўтарскі актыв, у складзе якога былі 57 акадэмікаў і членаў карэспандэнтаў АН СССР, 30 членаў галіновых акадэміі, каля 250 дактароў навук і прафесараў, вядомыя пісьменнікі, журналісты, педагогі, кампазітары.

Афармлялі «Дзіцячую энцыклапедыю» лепшыя савецкія мастакі.

— Ці ёсць замежныя водгукі на гэтае выданне?

— У многіх краінах «Дзіцячая энцыклапедыя» выклікала вялікую цікавасць. Па просьбе замежных чытачоў частку тыража (на рускай мове) мы накіравалі ў Польшчу, ГДР, Балгарыю, Манголію, Чэхаславакію. Грэчаская фірма «Акадымас» набыла права на выданне «Дзіцячай энцыклапедыі», і першыя тамы на грэчаскай мове ўжо ўбачылі свет. Дарэчы, мы спадзяемся, што «геаграфія» распаўсюджання кнігі «Педагогика» ўвогуле значна пашырыцца пасля другой Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу, якая адбудзецца ў верасні гэтага года.

— Якія энцыклапедычныя выданні для дзяцей і юнацтва выпускаюць выданне да выпуску ваша выдавецтва ў сувязі з Міжнародным годам дзіцяці?

— Перш за ўсё хапелася б

назваць выдадзены амаль паўмільённым тыражом энцыклапедычны слоўнік у трох тамах «Што такое? Хто такі?». Ён разлічаны на дзяцей 9—12 гадоў і ўжо заваяваў папулярнасць і ў СССР, і за мяжой.

У планах «Педагогика» на 1979—1980 гады новы для нас тып выдання — энцыклапедычныя слоўнікі для юнацтва па асобных галінах ведаў. Першым у гэтай серыі выйдзе «Энцыклапедычны слоўнік юнага спартсмена». Яго выпуск прымеркаваны да Алімпійскіх гульняў у Маскве.

Рыхтуем і фундаментальнае выданне «Свет дзяцінства» ў чатырох кнігах — «Дашкольнік», «Малодшы школьнік», «Падлетак», «Юнацтва». Першы том выйдзе сёння. Гэты збор, разлічаны перш за ўсё на дарослых — бацькоў і педагогаў, расказвае пра асаблівасці развіцця, навування і выхавання дзяцей у розныя перыяды іх жыцця, — ад нараджэння да ўступлення ў самастойнае жыццё.

Леанід Брэжнеў у навагоднім выступленні на тэлебачанні ў сувязі з Міжнародным годам дзіцяці сказаў: «Мы імкнёмся навучыць дзяцей дабру, дружбе, навучыць іх жыць падобрасудска з усімі людзьмі любой нацыянальнасці і колеру скуры, навучыць іх паважаць працу і ўмець працаваць на карысць усіх людзей».

Гэтыя ідэі і нясуць тыя кнігі, якія мы адрасуем дзецям.

Барыс ЧУБАР.

Больш як 900 маладых рабочых, навучэнцаў удзельнічаюць у шматлікіх гуртках мастацкай самадзейнасці, створаных пры Беларускай гарадскай Доме культуры. Асаблівым поспехам у гледачоў карыстаецца танцавальны ансамбль «Бярэзіна», удзельніц якога вы бачыце на здымку.

«ВЕЛЬМІ ПРЫГОЖА І ЭЛЕГАНТНА...»

Назваць дакладную колькасць экспанатаў не ўзяўся на прэс-канферэнцыі нават дырэктар выстаўкі. Некалькі тысяч, бо кожны падшыпнік ці баначка з касметыкай такія ж паўнапраўныя экспанаты, як і бетонная шалка ці тэлевізар. Сем чыгуначных вагонаў і больш як сем дзесяткаў аўтамабіляў спатрэбілася, каб прывезці ўзоры польскай прадукцыі для паказу ў Мінск. А трынаццаць экспанатаў мусілі дабірацца сваім ходам — не знайшлося асілка для іх транспарціроўкі. Унутрына выгледзіць магутныя краны, пад'ёмнікі, экскаватары на выставачнай пляцоўцы. Тут ім клопату няшмат. Хіба які цікавы журналіст папросіць узяць яго, каб сфатаграфавалі пляцоўку з «птушынага палёту». Але будаўнікі радасна пазнаюць гэтыя працавітыя машыны. Прадстаўлена і сельскагаспадарчая тэхніка — Беларусь традыцыйна адзін з яе пакупнікоў. З цікавасцю аглядаюць людзі розных узростаў легкавы аўтамабіль «Паланез» — навінка заўсёды вабіць. Збнешнегандлёвых прадпрыемстваў прадставілі сваю прадукцыю на выстаўцы «Зроблена ў Польшчы», і дэталёвы агляд яе даваў вельмі яркае, эмацыянальнае ўяўленне аб прамысловым развіцці братаў краіны.

За 35 пасляваенных год Польшча дабілася нябачанага росквіту. Яна ўваходзіць цяпер у дзесятку найбольш развітых краін свету. І ў многім гэтыя поспехі — плён творчага супрацоўніцтва з краінамі — удзельніцамі СЭУ. Савецкі Саюз з'яўляецца буйнейшым гандлёвым партнёрам Польшчы, на долю якога прыпадае трэць знешнегандлёвага абароту. Таму паказы ўзораў прамысловай прадукцыі наладжваюцца штогод. Сёлетні — семнаццаты

па ліку. Широкая іх геаграфія — ад Прыбалтыкі да Сярэдняй Азіі.

Цікава, што многія мінчане добра памятаюць выстаўку «Зроблена ў Польшчы» 1973 года, і новую экспазіцыю ішлі паглядзець, каб ацаніць тэмпы развіцця нейкай галіны прамысловасці ці асобных прадпрыемстваў, увазіць кірункі моды, паразважаць на падставе ўласных параўнанняў. Пакідаючы ў кнізе водгукаў свае запісы, такія наведвальнікі не забывалі адзначыць цудоўнае афармленне выстаўкі. «Было вельмі прыемна ўбачыць шмат новага. У параўнанні з мінулай выстаўкай гэта багацейшая. Прыемна адзначыць, што на гэты раз значная ўвага ўдзелена літаратуры. Сардэчнае дзякуй. Такія выстаўкі даюць больш поўнае ўяўленне пра жыццё братаў Польшчы». Вось асобныя радкі з водгукаў: «Прыгожа, утульна, цікава; усё вельмі прыгожа і элегантна; хочам адзначыць цудоўную арганізацыю; афармленне проста надзвычайнае»...

Так, сапраўды, работа дызайнераў дастойна высокай ацэнкі. Выстаўка так па-мастацку арганізавана, што міжволі спыніш позірк і на тых таварах, у якіх нічога не разумееш. Ну, напрыклад, дэталі для розных машын ці трубы з каларовых металаў...

Затое ў раздзелах бытавой тэхнікі, адзення, абутку, касметыкі, мэблі — усё «спецыялісты». Тут абмеркаванне вядзецца калектыўна. Цікавіць усё — ад якасці матэрыялу і ўмоў вытворчасці да кошту. І нічога здзіўнага, думаю я сабе. Многія рэчы, што прадстаўлены на выстаўцы, можна сустрэць у нашых магазінах. Або падобныя на іх, бо модзе часам уласцівы хістанні.

Больш пільна людзі разглядаюць экспанаты, якія яны здольны ацаніць прафесійна, параўнаць з адпаведнымі савецкімі таварамі. Мантажнік з «Гарызонта» (абменьваючыся рэплікамі на выстаўцы, не ўсе называюць сваё імя, але часта — прафесію) уважліва разглядаў тэлевізар, які паволі паварочваўся на стэндзе. Усе схемы і злучэнні былі акуратна выцягнуты з футляра... І толькі боязь, што не зразумею спецыфічнай тэрміналогіі, перашкодзіла мне спытаць, чым адрозніваецца польскі тэлевізар ад беларускага. Затое я шчыра падзяляла захапленне тых, хто на доўга спыняўся ля паліц з шыкоўнымі выданнямі па мастацтву, з кнігамі В. Быкава, М. Танка, І. Шамякіна на польскай мове.

Паколькі выстаўка «Зроблена ў Польшчы» носіць рэкламна-гандлёвы характар, меркаванні наведвальнікаў будуць улічаны спецыялістамі пры падпісанні кантрактаў. Асабліва накіонт радыёэлектронікі, медыцынскага абсталявання, касметыкі, бытавых тавараў, дзе выказванняў сабралася найбольш. Дарэчы, каля 30 пагадненняў было заключана за тыя 12 дзён, калі няспынны паток мінчан і гасцей беларускай сталіцы спыняўся да крытых тэнісных кортаў. Амаль 250 тысяч чалавек агледзелі экспазіцыю. Сотні спецыялістаў розных галін навукі і тэхнікі змалі сустрэцца са сваімі польскімі калегамі на 20 сімпозіумах, якія за гэты час былі пра-

ведзены ў Мінску. Тут былі лекцыі, даклады, магчымаць пагаварыць на актуальную тэму... Арганізатары паказу добра ведаюць важнасць падобных мерапрыемстваў і абавязкова ўключаюць іх у праграму сваёй работы. Гэта тым больш патрэбна, што ў многіх рэчах, зробленых у Польшчы, ёсць доля працы савецкіх людзей, як і рабочых, інжынераў, вучоных з іншых краін — удзельніц СЭУ.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: фрагменты выстаўкі «Зроблена ў Польшчы» і дэманстрацыі мод.

У ЛЕТНЮЮ ПАРУ

У Беларусі лета надыйшло не па календары. Ужо ў другой палавіне мая ўстанавілася незвычайна гарачае надвор'е, і ўвесь чэрвень слупок тэрмометра перавышаў адзнаку 25°.

Даждзкі выпадалі рэдка. На ўзвышшах і ўзгорках пажаўцела трава, спынілі свой рост азімыя і ярына.

Прыцхілі птушкі. Ім не да песень. У кожнай вывелся птушанята. Трэба сотні разоў за дзень злётаць на палі і агароды, каб накарміць сваё пражэрлівае патомства. Птушанята растуць вельмі хутка. Прайшоў тыдзень-другі — і яны ўжо ўбраліся ў пер'е, усё больш і больш высоўваюцца з гнязда.

Нецярплівая сініца сама

павыкідвала малых з сінічкіна і, падкармливаючы іх на хаду, павяла некуды ў лес. Маладыя шпакі, адважна, хадзя і нязграбна, першы раз пераляцелі са шпакоўняў на суседнія дрэвы: і неўзабаве шпакоўні апусцелі зусім.

У лесе толькі і можна пацуду стук дзятла. Гэты сабітар лесу нястомна дзюбце засыхаючыя дрэвы. Сваім доўгім клейкім язычком ён дастае лічынкі караедаў з самых тонкіх шчылін.

У прыцемках на лясной сцяжынцы можна натрапіць на вожыка. Палючы на змяю, ён хутка хапае яе ля галавы і сціскае да таго часу, пакуль ахвяра не супакоіцца. Але не заўсёды ўдаецца яму даставіць здабы-

чу сваім дзецям. Часта бывае так, што яе адбірае ў вожыка хітрая ліса.

Цёплым вечарам над рэчкай уздымаюцца купкі белых матылькоў. Гэта аўсяніцы — невялікія насякомыя, што жывуць толькі некалькі гаўдзін. Адклаўшы ў вадзе яйкі, яны тут жа паміраюць, пакрываючы сабою паверхню вады. Лятанне гэтых матылькоў — святая для рыб. Нават вялікія лясныя выныраюць з глыбіні, каб паласавацца смачнай стравой.

Незвычайна гарачае надвор'е паскорыла паспяванне лясных ягад. Амаль адначасова на паляхах і высечках запахла спелымі суніцамі, з'явіліся чарніцы і парэчкі, налілася сокам маліна.

У ліпені пачаўся сенакос. Цяпер ужо зачасцілі дажджы: то кароткачасовыя ліўневыя, то зацяжныя... Пакаваліся з зямлі першыя гры-

бы — рыжыя лісічкі і сыраежкі. Часам і велічны баравік падымае сваю круглую цёмна-карычневую галаву.

Насыціўшыся дажджавой вільгацю, зазеленелі скошаныя лугі, хутка падымаецца густая сакавітая атава.

На пустках і прагалінах расцвілі палын, васількі, блакітныя званочкі, чартапалох і бадзях. Схілы ўзгоркаў пакрыліся падушкамі духмянага чабору. У асновых барах запахла квітневым верасам, а ў зарасніках і на высечках наліваюцца ягады шыпшыны, каліны і ажыны.

Манатонна гудуць чмялі і пчолы.

У летнюю гарачую пару добра ў лесе. Сюды накіроўваюцца многія гараджане, каб адпачыць, падыхаць свежасцю і прахаладой, набраць кошык грыбоў або ягад.

П. ПЯТРОЎСКІ.

АЛІМПІЯДА-80 НА ВЫСТАВАЧНЫХ СТЭНДАХ

— Упершыню ў гісторыі савецка-амерыканскіх культурных сувязей у ЗША адкрылася выстаўка «Спорт у СССР». На працягу шасці месяцаў з яе экспазіцыямі, сярод якіх самая вялікая прысвечана маскоўскім Гульніям-80, пазнаёміцца жыхары Сан-Францыска, Ноксвіла, Атланты, Канзас-Сіці і Сан-Антоніа, — сказаў карэспандэнт Агенцтва друку Навіны кіраўнік прэс-цэнтра выстаўкі Леў ГОЛУБЕВ. — Алімпійскі раздзел раскажа і пакажа, як сталіца Савецкага Саюза рыхтуецца прыняць Алімпіяду. Фатаграфіі, макеты спартыўных арэн, Алімпійскай вёскі, іншыя экспанаты як бы перанясць наведвальнікаў у 1980 год.

У падрыхтоўцы выстаўкі разам з яе арганізатарамі — Гандлёва-прамысловай палатай СССР і Спорткамітэтам СССР — прымалі ўдзел супрацоўнікі Аргкамітэта «Алімпіада-80», якія назапелі ў гэтым сэнсе багаты вопыт. Пачынаючы з 1976 года, спецыялізаваныя выстаўкі, прысвечаныя маскоўскім Гульніям, з поспехам прайшлі ў многіх краінах свету. Толькі ў 1978 годзе было праведзена сорок во-сем такіх выставак. А ўсяго за тры гады, паводле няпоўных даных, экспазіцыі Алімпійскай Масквы наведвалі звыш двух мільёнаў зарубежных гледачоў.

Не менш насычаным у гэтым плане будзе і сёлетні год. Акрамя ўжо дзеючых — у Іспаніі, на радзіме Алімпіяд — у Грэцыі, а таксама ў ЗША і шэрагу іншых краін мяркуецца адкрыць яшчэ каля сямідзесяці выставак. Прадугледжваецца разгортванне экспазіцый у дні буйнейшых міжнародных форумаў і саборніцтваў. Адна з першых савецкіх алімпійскіх выставак працавала ўжо ў час манрэальскай Гульніў-76.

Характэрная рыса большасці алімпійскіх выставак — іх доўгачасовасць. Шэсць месяцаў новай выстаўкі ў ЗША — далёка не рэкорд. Напрыклад, экспазіцыя ў Грэцыі і ў будынку ААН у Нью-Йорку будучы працаваць, пастаянна абнаўляючыся, аж да Алімпіяды ў Маскве.

Выставачная праграма Аргкамітэта «Алімпіада-80» мае на мэце як мага больш поўна пазнаёміць свет з ходам падрыхтоўкі Масквы да Гульніў XXII Алімпіяды, даць дастаткова поўнае ўяўленне аб развіцці фізічнай культуры і спорту ў СССР. Такія выстаўкі служаць дзейным сродак прапаганды ідэй алімпізму.

В. АМЕТАВА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80; 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1174